

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: POSDRU/159/1.5/S/136077

Raport științific de cercetare doctorală

Tutore îndrumător:

Dr. Napoleon POP

Doctorand:

Florian Gheorghe LIBOCOR

București, 2015

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Uniunea Bancară: fundament, necesitate, eficiență

Tutore îndrumător:

Dr. Napoleon POP

Doctorand:

Florian Gheorghe LIBOCOR

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS

1. INTRODUCERE	pag. 3
2. CONTEXTUL ȘI NECESITATEA CREĂRII UNIUNII BANCARE	pag. 4
2.1. Dimensiunea dezvoltării durabile	pag. 4
2.2. Implicația politicii monetare în dezvoltarea durabilă	pag. 5
2.3. Contextul construcției instituționale europene	pag. 11
2.4. Necesitatea consolidării Uniunii Economice și Monetare	pag. 12
3. STRUCTURA UNIUNII BANCARE	pag. 18
3.1. Mecanismul de Supraveghere	pag. 18
3.2. Mecanismul de Rezoluție	pag. 20
3.3. Schema de Garantare a Depozitelor	pag. 21
4. OBIECTIVUL CREĂRII UNIUNII BANCARE - UN SECTOR FINANCIAR STABIL ȘI SOLID	pag. 22
4.1. Consolidarea politicii monetare	pag. 22
4.1.1. Independența politicii monetare	pag. 28
4.1.2. Coordonarea conduitei de politică monetară	pag. 30
4.1.2.1. Obiectivul și strategia	pag. 30
4.1.2.2. Mecanismul și canalele de transmisie	pag. 32
4.1.2.3. Instrumentele	pag. 36
4.2. Provocările politicii monetare	pag. 40
4.2.1. Stabilitatea prețurilor versus stabilitatea financiară	pag. 40
4.2.2. Fluctuațiile mediului economic	pag. 42
4.3. Răspunsul politicii monetare la criza economică	pag. 48
5. POZIȚIONAREA ROMÂNIEI	pag. 54
6. CONCLUZII	pag. 56
Bibliografie	pag. 59

REZUMAT

Procesul de constituire a Uniunii Bancare este deopotrivă o etapă concretă a completării Uniunii Economice și Monetare, a consolidării pieței unice și a refacerii încrederii în moneda euro, și un element definitoriu al noului cadru de guvernare economică al Uniunii Europene. După o extindere considerabilă, consolidarea instituțiilor europene și finalizarea procesului de reformare a cadrului de guvernare sunt acțiuni esențiale pentru buna funcționare a Uniunii Europene. În mod cert acțiunile pe plan local ale fiecărui stat membru sunt fundamentale însă eficiența acestor acțiuni ține de intenția și capacitatea lor de a urma o viziune europeană comună.

Cu toate că majoritatea băncilor centrale au ca obiectiv fundamental stabilitatea prețurilor, în discuțiile bancherilor centrali continuă să fie menționate și alte obiective precum: stabilitatea producției și gradului de ocupare, stabilitatea piețelor financiare, stabilitatea dobânzilor, stabilitatea pietelor valutare și, nu în ultimul rând, creșterea economică. Manualele de economie arată că pe termen lung nu există nici un fel de inconsecvență între celelalte obiective care fac obiectul discuțiilor și stabilitatea prețurilor.

Există însă, adesea, conflicte pe termen scurt între stabilitatea producției și stabilitatea ratei de dobândă, consecințe ale manifestării fenomenului de supraîncălzire a economiei. Soluționarea divergențelor este posibilă și prin acceptarea faptului că există două abordări posibile: *abordarea ierarhică*, care stabilește că stabilitatea prețurilor este obiectivul fundamental și consideră că realizarea lui va conduce și la realizarea celorlalte obiective (adoptată de către băncile centrale din Anglia, Canada, Noua Zeelandă și Uniunea Europeană - BCE) și *abordarea duală*, care urmărește atingerea simultană a două obiective egale ca importanță (stabilitatea prețurilor și un grad maxim de angajare) ceea ce va conduce la realizarea obiectivului de stabilitate a producției (adoptată de către Fed). În cele din urmă, dată fiind complexitatea politicii monetare, varietatea de opinii, contradicții și relații de independență sau interdependență, vor exista mereu preocupări și întrebări asupra relației dintre politica monetară și dezvoltarea economică.

Criza financiară din perioada 2007 - 2009 a lovit cu severitate economia europeană în ansamblu și a evidențiat importanța consolidării Uniunii Europene, un proiect funcțional însă încă

incomplet. Uniunea Bancară este un element definitoriu al noului cadru de guvernare economică a Uniunii Europene alături de Pactul fiscal, Mecanismul de identificare a dezechilibrelor macroeconomice, Mecanismul european de stabilitate, Uniunea Bancară.

Construcția Uniunii Bancare pornește de la o bază comună reprezentată de cadrul unic de reglementări (“Single Rulebook”). Cadrul unic de reglementări, spre deosebire de mecanismele de supraveghere și rezoluție, vizează spațiul UE în întregime. Unul din avantajele consistente ale reglementării unice este asigurarea tratării în mod echivalent a problemelor care pot să apară ulterior și prevenirea arbitrajului de reglementare. Structura este completată prin cei trei piloni care sunt reprezentați de Mecanismul unic de supraveghere, Mecanismul unic de rezoluție și Schemele armonizate de garantare a depozitelor. Operaționalizarea mecanismului de supraveghere implică evaluarea cuprinzătoare a băncilor semnificative din punct de vedere al criteriilor BCE și constă în derularea etapizată a trei exerciții care vizează evaluarea riscurilor, evaluarea calității activelor (care are la bază rezultatul evaluării riscurilor) și testul de stres (care are la bază rezultatul evaluării calității activelor). Schema unică de garantare a depozitelor se va realiza, într-o primă etapă, sub forma unei rețele a Schemelor armonizate de garantare a depozitelor, datorită dificultăților (de ex. divergențe politice pe subiectul costurilor de finanțare a schemei unice de garantare) aferente construirii unei scheme unice de garantare.

Crearea Uniunii Bancare și a pachetului nou de reglementări pentru sistemul financiar european marchează o etapă esențială a procesului de integrare economică și monetară, stopează finanțarea de către contribuabili a operațiunilor viitoare de salvare a băncilor, susține refacerea și consolidarea stabilității financiare și, în consecință, facilitează finanțarea economiei reale de către sectorul financiar, absorbția forței de muncă disponibilă și dezvoltarea economică.

Nivelul ridicat de fragmentare a sectorului financiar european și, implicit, a procesului de creditare, condiționează în mod exigent accesul la finanțare în economiile cu un necesar acut de finanțare. Astfel, crearea unui cadru unic privind doar supravegherea bancară ar avea șanse minime să elimine interdependența dintre guvernele îndatorate consistent și bănci, să atenueze costurile de finanțare în acele țări și să conducă, în cele din urmă, la defragmentarea procesului de creditare. Lipsa coordonării acțiunilor de răspuns ale statelor membre la intrarea băncilor în stare de dificultate (faliment) accentuează fenomenul de fragmentare deteriorând procesul de finanțare a sectorului real al economiei și, implicit, revenirea economiilor și a creșterii economice.

Atât teoria economică cât și observațiile empirice arată că realizarea obiectivului de stabilitate a prețurilor, definită în literatura economică, prin consens, ca fiind “atunci când banii își păstrează valoarea în timp sau viteza lor de rotație este nesemnificativă” (Isărescu, 2009), este o

ținută pe termen lung, greu de atins în condițiile încărcării politicii monetare cu alte obiective legate de finanțarea agriculturii, a sectorului energetic și a deficitului bugetar etc, care pot fi soluționate prin politici gestionate de autoritatea guvernamentală. Pornind de la aceasta observație se poate trage concluzia că eforturile de atingere a țințelor de politică monetară pe termen lung pot fi erodate de interferența factorului politic a cărui orizont de viziune este subiectiv ca natură și insuficient ca durată.

Nivelul de autonomie a autorității monetare sau ideea că o bancă centrală poate sau trebuie să fie independentă, au fost subiecte consistente de dezbatere la nivelul clasei politice de-a lungul timpului. Originea acestor dispute poate fi identificată relativ simplu în punctul în care buna cunoaștere și înțelegere a ceea ce poate și trebuie să facă o bancă centrală se desparte de „buna intenție” a factorului politic de a superviza și supraveghea coordonarea politicii monetare în scopul atingerii unor obiective proprii. Urmărind raționamentele care susțin sau se opun ideii de independență a autorității monetare se pot identifica două elemente importante care necesită a fi evaluate cu atenție: ciclul economic și strategia pe termen lung.

Chiar dacă este evident că durata unui ciclu economic de dezvoltare nu poate fi restrânsă ori limitată la durata unui ciclu politic, sau că implementarea unei strategii de dezvoltare pe termen lung implică și sacrificarea unor ținte politice pe termen scurt, nu există încă un consens la nivel global asupra independenței autorității monetare cu toate că suportul public în acest sens a crescut în ultima perioadă.

Aportul pe care autoritatea monetară poate să îl aducă pentru a realiza și menține stabilitatea financiară este o consecință a modului în care aceasta este definită. Definiția în sens larg, care implică stabilitatea de ansamblu a sistemului financiar, subliniază importanța supravegherii prudențiale și gestiunea riscului sistemic. Dacă stabilitatea financiară este definită în sens restrâns, ca expresie a unui nivel relativ stabil al dobânzilor, este subliniată importanța politicii monetare și indică, implicit, probabilitatea apariției unei tensiuni de compromis între obiectivul fundamental de stabilitate a prețurilor și obiectivul de stabilitate financiară.

Indiferent de situație, menținerea stabilității financiare implică identificarea principalelor riscuri și vulnerabilități ale sistemului financiar precum: ineficiența în alocarea resurselor financiare, evaluarea eronată sau gestionarea incorectă a riscurilor financiare (Papademos, 2009).

România a evaluat opțiunea de a adera la Uniunea Bancară prin prisma unor realități care țin seama de contextul actual și de perspectivele construcției europene în ansamblu. Intrarea în Uniunea Bancară este o alegere naturală sugerată și susținută de structura sistemului bancar din România, în care băncile din zona euro dețin cu o majoritate consistentă (peste 70%) activele nete și capitalul

sistemului bancar.

Există și riscuri aferente aderării la Uniunea Bancară, care nu țin însă neapărat seama de momentul asumării apartenenței, de importanța economiei ca mărime sau adâncimea sectorului financiar și vizează statele care au aderat: i) - riscul de a fi irelevant (“*alignment risk*” / “*too small to count*”), care reflectă temerea statelor membre ale Uniunii Bancare de a fi puse în situația de a se supune unor condiții generale cu caracter obligatoriu, imparțiale sau necalibrate corespunzător, și fără posibilitatea accesării unor clauze derogatorii sau a unor inițiative decizionale corective și ii) - riscul izolării (“*misalignment risk*” / “*too late to count*”) prin neparticiparea la o construcție care oricum va produce efecte asupra sistemului financiar, indiferent dacă statul în cauză va fi sau nu membru al acestei construcții.

Aderarea României la Uniunea Bancară poate avea valența unui stagiou de pregătire a sistemului financiar pentru momentul adoptării euro, moment care necesită o pregătire eficientă a economiei, deoarece marchează începutul unui nou proces competițional. Astfel, aderarea la Uniunea Bancară “va fi de natură să consolideze stabilitatea financiară, să întărească încrederea în sectorul bancar și să sprijine o creștere sustenabilă a creditării și a activității economice” (Isărescu, 2014).